

ÕL ARHIIV | Väino Aren: „Olin üle 60 aasta Estonias ning keegi ei teadnud mind. Aga nii kui „Õnnes“ ekraanile ilmusin...“

"Olin üle kuuekümnepäev aastat Estonias ning 1960.–70. aastatel paljudes lavastustes peaosades, aga keegi ei teadnud, kes see Väino Aren on. Aga nii kui "Õnnes" ekraanile ilmusin, hakkasid mind õige pea taksojuhik tervitama," ütleb Väino Aren, keda igal nädalavahetusel "Õnne 13" vahendusel ekraanilt näeme. Juba 22 aastat.

Olete sündinud Palal, kuid varajane lapsepõlv möödus Kiviõlis. Mida te sellest ajast mäletate?

Palal olen ma sündinud sellepärast, et ema õde oli seal ämmaemand. Kui ma ilmale hakkasin tulema, löödi õde ja vend teise tuppa, suure toruga His Master's Voice'i grammofon pandi mängima ning Aleksander Arder laulis

"Küll ülespidi mäe, küll alaspidi mäe". Pärast teatati õele-vennale, et teile sündis vennake. Kiviõlisse kolisime me aga isa töö tõttu, kes sai sinna ühes tehases tuletõrjekompanii ülema koha, ema sai aga sööklasse kokaks. Kiviõlist edasi kolisime korra Rakverre ning siis juba 1944. aastal Tartusse, kuhu jäin 1950. aastani, kuni tulin juba Estoniasse.

Kui palju te kümneaastase poisikesena saite osa sõjakoledest?

Vanaisa oli mul Tartu lähedal Peedul, kus vaatasime Tartu pommitamist ja põlemist. Just Peedul me jäimegi venelaste ja sakslaste tule vahele. Istusin koos vanemate, õe ja vennaga Elva jõe ääres nädal aega ühes keldris. Välja ei julgenud minna, sest üle meie peade käis pidev lahing.

Õnneks süüa oli. 25liitrine piimanõu oli sealihaga täis, lisaks oli vett ja leiba. Mäletan, kuidas taganevad sakslased Peedul Elva jõe silla õhku lasid. Kui lahingud vaibusid, hakkasid levima jutud, et nüüd kohe on venelased kohal ja lasevad kõik maha. Tegelikult olid vähemalt Peedul Vene sõdurid päris sõbralikud.

Emaga pandi sõduritele otsekohe süüa tegema. Pigem oli meil probleeme sakslastega, sest vanda taheti võtta sakslaste Luftwaffe teenistusse, ema peitis Reinu aga ühte lähedal asuvasse tallu ning nii ta Saksa sõjaväest pääseski.

Pärast sõda kolisite perega juba Tartusse?

Väga lühikest aega elasime Rakveres, kus ma ka esimesse klassi

ohtuleht.ee

Teater Vanemuine
Estonia teater
Eesti Rahvusballett
Teater

läksin, aga siis kolisime tõesti Tartusse. Elasime Kastani tänaval ja koolis hakkasin ma käima ühes väikses seitsmeklassilises koolis. Edasi läksin ma ehitustehnikumi, kus jõudsin olla kaks aastat, kuni teater mind alla neelas. Nimelt tuli Eino Uuli 1946. aastal Tallinnast Vanemuisesse "Carmenit" lavastama ning teatavasti on selles ooperis esimeses vaatuses poistekoor. 11 poissi valiti välja ja nii ma sinna koori sattusin. Seejärel jäin silma Ida Urbelile, kes mind oma stuudiosse kutsus ja nii see balletikarjäär alguse sai.

Olite 16aastane, kui Vanemuise balletistuudiosse läksite?

Klassivennad teie peale viltu ei vaadanud, et vaat kus memmekas, tantsib balletti?

Ei vaadanud, sest ma tegin samas ka kõvasti sporti. Vend oli mul ees kõva sporditegelane.

Ma saan aru, et 16aastast poissi köidab sport. Aga ballett...

Hakkas lihtsalt huvitama. Meeldis. Kui 1949. aastal tuli Vanemuisesse suur kultuuriministeeriumi komisjon, oli selles ka Tallinna balletikooli asutaja Anna Ekston, kellele ma mingil põhjusel silma jäin ja kes küsis, et kas ma ei tahaks Estoniasse tulla.

Nii läksingi ma 1950. aastal üleviimise korras Estoniasse, kus mulle otsekohe 410 rubla peo peale laoti. Ma polnud eales nii suurt summat näinud! Selle eest ostsin endale kohe nahkportfelli. Raekoja platsi taga oli gastronoomiakauplus, toppisin portfelli küpsiseid ja komme täis ning et ma polnud Tallinnas varem käinud, jalutasin mööda linna, käsi portfelli ja suu vahet käimas.

1953. aastal suunati teid kuulsasse Leningradi koreograafiakooli, millele sõjaväkke minek paraku kriipsu peale tõmbas.

Sellega oli selline värk, et samal 1953. aastal lõpetas Leningradi Vaganova-nimelise balletiakadeemia Helmi Puur ja eks tema oli üks ärgitajatest, et ma sinna ennast täiendama lähaks.

Eestlastest oli seal ees vaid Ago-Endrik Kerge, kes tollal oli veel väikest kasvu ja kutsus mind onu Väinoks. Ago-Endrik oli Leningradis olnud juba mitu aastat ning tema mulle siis ka seda linna tutvustas.

Olin seal juba aasta õppinud ja pidin jääma veel teisekski, kui Vene kroonu mind lennuväkke ära korjas. Pauk oli aga selles, et kui mind sõjaväkke võeti, oli teenistus neli aastat – mõtlesin, et mu elu on läbi. Õnneks vähendati just sel ajal teenistust lennuväes neljalt aastalt kolmele. Tuula linnas, kus ma teenisin,

oli ohvitseride majas miski isetegevuslik pesni-pljaski tantsutrupp, kus aeg-ajalt sain rahvatantsu teha, mis küll balletist väga kaugele jäi.

Kui ma viimaks 1957. aastal 24aastasena sõjaväest vabanessin, võttis Anna Ekston balletikooli direktorina mind õnneks kooli viimasele kursusele tagasi, kus meie pedagoogiks oli hiljuti siit ilmast lahkunud Kalju Saareke. Lõpetasin muuseas koos Kerge ja Sulev Nõmmikuga, kellest sai mulle väga hea sõber. Kuni tema lahkumiseni.

Mis teid Nõmmikuga sidus?

Asi oli selles, et ma tantsisin Estonias balletti, aga Nõmmik hakkas mind ka operetti kutsuma. Aeg-ajalt tegime temaga mingeid estraadiasju. Ja kui ma balletiga Estonias lõpparve tegin, võetigi mind opereti koosseisu. Kahjuks läks ka Nõmmik siit ilmast nii ülekohtuselt vara. Talle tehti ilmselgelt ülekohtu ja haiget, mis omakorda pani teda liiga tihti pudeli põhja vaatama. Nii et teda hinnati ikka valesti – seda on ju näha, kuidas tema filmidesse suhtutakse praegu ja kuidas neid materdati toona. Nõmmik võttis seda kõike väga südamesse. Ta oli liiga hella hingega.

Põles läbi?

Arvata on jah.

Mõned lõbusad seigid Estonia aastatest meenuvad?

Balletiaastatest, mida tuli kokku 22, ehk mitte midagi erilist, küll aga sellest ajast, kui ma olin juba operetitrupis. Nõmmik lavastas "Pipi Pikksukka" ja kutsus mind varga rolli. Tegelikult oli seal kaks varast ja ma ei mäleta, kes parajasti just seda teist varast mängis. Aga kes iganes see ka polnud, igatahes etendusele ta ei tulnud.

Mida teha? Nõmmik oli alati lava taga ja muud ei jäänud üle, kui ütlesin talle, et nüüd pead teist varast mängima. Nõmmik ajas algul muidugi sõrad vastu, aga lavale ma ta tirisin. Tema enda riietega. Tegevust ta muidugi teadis, kuigi tekst tuli mul kahe mehe eest üksinda ära rääkida. Etendus sai päästetud.

Pipisid ju vahetus ka palju nende aastate jooksul. Kokku oli neid vist lausa viis. Ning alati, kui tuli uus, pandi ta kohe proovile.

Lavastuses on stseen, kus Pipi hakkab koos isaga laevale minema, aga pidi enne lava taha jooksuma, et sealt kaks kohvrit haarata. Iga kord sokutati uuele Pipile kohvrissi see vasturaskus, millega stangesid liigutati. Need olid päris rasked ja mõni Pipi ei jaksanudki sellist kohvrit lavale lohistada.

Veel meenub Ago-Endrik Kerge lavastatud "Savoy ball". Et see oli juba mitu hooaega läinud, sai ikka väikeseid vimpkasid sisse visatud. Mul oli kodus pudeli põhja jäänud seisma pipranaps ja haarasin selle ühel õhtul teatrisse minnes kaasa.

Seal on stseen, kus kelner, keda mängis Endel Simmermann, valab lauas istuvale Katrin Karismale ja Jüri Krjukovile ning seejärel ka kõrvallauas istuvale Urmas Kibuspuule väikse pitsi. Leppisin Simmermanniga kokku, et seekord toob ta tee asemel pitsides lauda ehtsat napsu, mida rüübates nii Karisma kui Krjukovi silmad suureks läksid. Seda märkas muidugi ka Kibuspuu, kes halba aimates pitsi vaid õrnalt huultega puudutas. Estonias tutvusite te ühtlasi oma tulevase abikaasaga, samuti balletitantsija Heljuga?

Nii see oli. Abiellusime 1960 ning aasta hiljem sündis meil tütar Krista, kes õppis disaineriks ning kelle abikaasa on tuntud arhitekt Raul Vaiksoo, Nele-Liis Vaiksoo isa. Kahjuks sai meie väga õnnelik abielu Heljuga kurva lõpu 1984. aastal. Tal oli juba enne mingi sisemine vähk, millest ta jagu sai. Aga läks nagu vähiga ikka – Helju puhul jõudsid siirded maksa ja 1984. aastal ta suri suurte piinadega.

Lõpp oli ikka väga ränk, tegin talle ise kodus pidevalt valuvaigistavaid süste. See oli väga raske aeg. Tollal polnud ju ühekordseid süstlaid. Tulin öösel kas teatrist või varieteest koju ja hakkasin süstlaid keetma.

Anu Kaaluga, teie ustava elukaaslasega, saite lähemalt tuttavaks just siis, kui ka Anu oli oma abikaasa kaotanud. Nii et kokku viis ühine kaotusevalu?

Võib ka nii öelda. Anu abikaasa läks vähiga väga kiiresti. Kuna me puutusime teatris iga päev kokku, tekkis sümpaatia ja nii see läks. 1985. aastal hakkasime, nagu täna öeldakse, käima ning järgmisel aastal kolisime kokku. Algul elasime Anu vanemate ja pere juures Sambla tänaval, kuni Anu sai korteri Uus-Tatari tänavale, kus elame tänaseni.

Mainisite, et olite Estonias balletitantsija 22 aastat, pärast mida jätkasite ometi tantsimist. Nüüd juba mitmesugustes varieteedes. Ja üle kümne aasta?

Samas olin ma ju Estonias edasi, operetitrupis ja inspitsient. Nii et kui kasutada Eri Klasi väljendit, olin ma Estoniaga abielus 62 aastat. Aga jah, paralleelselt sai siis alguse minu varieteeartisti karjäär. Esiotsa tantsisin Astoria keldris, siis tuli Tallinna varietee ning lõpuks Viru.

Koormus oli tohutu?

Oli. Hommikul olid proovid. Või treeningud balletiga – kui ma veel teatris tantsisin. Päeval oli proov ja õhtul etendus. Ning pärast etendust ootas varietee. Nii et tööpäev lõppes keskööl või varahommikul poole ühe paiku.

Tervis pidas vastu?

Pidas vastu.

Mida varietee andis? Raha?

Raha, aga ka elamust. Seltskond oli tore. Üks girl'idest, kellega ikka trehvame, oli Sirje Eesmaa. Aga loomulikult oli varietee tähtis tuluallikas – näitlejate palgad olid ju, nagu nad olid.

Ei olnud nii, et varietee oli teisejärguline ja seal sai poole vinnaga esinetud. Seda enam, et seljataga oli pikk päev?

Vastupidi! Teatris võis veel mõnikord viilida, aga varietees oli sul partner, keda sa ei saanud alt vedada. Viimaseks jäi, jah, Viru varietee, kuhu mind meelitas Ago-Endrik. Hakkasime söökla ruumides tegema proove veel enne, kui hotell oli avatud.

Viru varietee oli ülimalt popp. Lihtsurelikul sinna asja polnudki.

Käisin alati Viru restorani direktori Lembit Margi juures vaibal, et mõnele tuttavale pileteid muretseda.

Väga korraliku inimesena olete kirja pannud, et teil on olnud 9425 esinemist. Kas te pidasite lausa esinemispäevikut?

Need olid kalendermärkmikud, kuhu sai siis sisse kirjutatud, mis päeval, millise lavastuse või etendusega sai kuskil käidud. Need on mul alles 1952. aastast. Kusjuures seal on kirjas vaid avalikud esinemised, kus ma olen olnud publikuga näost näkku. Nii et televisiooni- ja raadioesinemised seal kirjas pole. Küll olen ma videokassetidele salvestanud esimesest saatetest alates kõik "Õnne 13" osad. Neid on umbes kakssada kassetti ja ma ei teagi, mis neist kunagi saab.

Teie vanem vend Rein oli väga andekas ja armastatud draamanäitleja, mänginud paljudes filmides. Teda tunti kindlasti rohkem kui teid. See mingit alaväärsuskompleksi või kadedust ei tekitanud?

Absoluutselt mitte! Vastupidi, olin oma venna üle väga uhke, kuigi viimased kümme aastat meie sõprus enam väga ei klappinud. Tema ütles ikka, et mina olen memmepoeg ja mina olin solvunud, et ta oma emast ja isast väga ei hoolinud. Aga andekas oli ta tõesti.

Pole midagi parata, aga lavaartistide kohta kehtib reegel, et kui sind pole televisioonis, pole sind olemaski. Nii saite ka teie

"Õnne 13" Kristjani ehk Krissuna üleöö kuulsaks?

Vanemad daamid astuvad ligi: tervist, oi, me ju ei tunne, aga te olete nii tuttava näoga. Tegelikult on see meeldiv, kui inimesed ligi astuvad ja mõne hea sõna pillavad. Kuigi viimasel ajal vähem, sest tervis pole suurem asi ja ma liigun ringi rohkem autoga.

Kui masu ajal läksid liikvele jutud, et rahapuudusel võidakse "Õnne" ekraanilt maha võtta, ütles Nõmme turul üks kartulimüüjanna, et kui nüüd see seriaal peaks kinni pandama, lähevad kõik turunaised Toompeale protestima.

"Õnnes" olete te olnud algusest peale?

Alates viiendast osast. Tõnis Kask kutsus. Olin temaga teinud teles mõned saated. Ju ma siis talle silma olin jäänud. Kuigi alguses tahtis Kask Krissu rolli peale Tõnu Aava, kes aga ütles, et tema kaitseliitlast mängima ei hakka. Nüüd kehastab kommunisti. (Naerab).

Laupäeval istute "Õnne" ajal teleka ees?

Kindlasti. Siis salvestangi järjekordse osa ära.

Siis, kui "Õnnele" sõrme andsite, ei osanud te arvatavasti uneski näha, et see ka 22 aastat hiljem ekraanil püsib?

Muidugi mitte.

Milles teie arvates peitub "Õnne" fenomen?

Selles lahatakse rahva igapäevaprobleeme. Seal pole mingisugust padjaklubi ega muid lollusi. Kõik see, mida seal näidatakse, läheb keskealistele ja vanematele inimestele vägagi korda. Näidatakse igapäevast meie elu, mis jääb reaalsuse piiridesse.

Siin-seal on meedias mõnelt "Õnnes" osalevalt näitlejalt kostnud vihjeid, et äkki oleks aeg lõpetada. Mida teie arvate?

Mina nii ei arva. Peale "Õnne" trupi mul suurt muud seltsielu polegi ja kõik selle seriaali valmimisel osalevad inimesed on väga toredad. Nii et minu jaoks on võttepäevad pigem kui pidupäevad. Pealegi pole ma sees igas osas. Äärmisel juhul on mind ekraanil näha kaks korda kuus.

Muidu jaksu mängida oleks?

Ega kaua enam oleks. Olen juba 82aastane ja ma ei tea, kaua tervis vastu peab. Ent ma pole endale sellest probleemi teinud. Läheb, nagu läheb.

Teie kohta võib vist öelda, et kui keegi on andekas, siis on ta andekas ikka ükskõik mis alal. Sest peale balleti ja operetilaulja olete oma kätega üles ehitanud ka kauni maakodu Eisma külas?

Vastab tõele. Ostsime selle vana popsimaja 1963. aastal. Juba siis oli see enam kui sada aastat vana. Maksin maja eest 250 rubla, sügisel ostsin televiisori ja maksin 370 rubla. Majal oli laastukatus, mis küll õnneks pidas. Ümber hoone olid nõgesed pea räästani. Nii et tööd oli enne palju, kui üldse majani sai jõuda.

Nii ma nokitsema hakkasin. Sai uus katus pandud. Kõrvale saun ehitatud, mille seinad ja sarikad panid püsti töömehed, aga põrandad, ukсед ja aknad tegin ise oma kätega. Nii et kaks aastat Tartus ehitustehnikumis ei jooksnud mööda külgi maha. Olin juba väikse poisina emale rääkinud, et kui suureks saan, ehitan talle maja.

Kätt ja silma on teil ka selles mõttes, et noorema mehena olite kõva filmiamatöör?

Millest mul on tuline kahju, et paljud filmid on kaduma läinud. Mustamäel elades olid korterid soojad, ma arvasin, et filmilindile pole see soojus hea ning viisin filmikarbid keldrisse. Kuhu aga moosivarastest poisikesed sisse murdsid, võttes kaasa mitu filmikarpi – arvates, et film põleb ja sellest saab rakette teha. Aga see kaheksamillimeetrine film ju ei põle ning nii need filmikarbid prügikasti lendasid (kust ma osa küll kätte sain). Õnneks leidsin üles oma pulmafilmi, tütre sünnitushaiglast saabumise ning veel mõne üksiku jupi.

Kui tihti te Eismale jõuate?

Väga harva. Sel suvel vaid korra. Ei jaksa enam. Põhiliselt olen kodune. Aga me käime Anuga praktiliselt iga päev tema lapsepõlvkodus Nõmmel Sambla tänaval, kus elavad tema tütar ja kolm lapselast. Seal on väga tore aed ning mulle meeldib väga Nõmme õhku hingata.

Tundmatust balletiartistist tuntud telenäoks

Väino Aren on sündinud 11. augustil 1933. aastal Palal Tartumaal. Isa Johannes oli raudteelane, ema Emma-Wilhelmine lasteaiakasvataja, vend Rein näitleja, õde Edda arst. Kooliteed alustas Rakveres ja lõpetas Tartu 4. seitsmeklassilise mittetäieliku keskkooli. Jätkas õpinguid Tartu ehitustehnikumis ja Vanemuise balletistuudios ning 1953–1955 Leningradi koreograafiakoolis. Lõpetas 1959. aastal Tallinna koreograafiakooli.

Oli Vanemuise teatri rühmatantsija ja Estonia teatri balletisolist, seejärel operetisolist ja aastast 1975 sealsamas inspitsient.

Tantsinud solistina kontsertidel mitmes Euroopa ja Aasia riigis,

esinenud varieteekavades, Eesti Raadios ja Eesti Televisioonis nii lastelavastustes kui teleseriaalides. Juba 22. hooaega mängib seriaalis "Õnne 13" Kristjanit.

Oli aastatel 1960–1984 abielus balletitantsija Helju Naelaga, aastast 1986 on elukaaslaseks Anu Kaal.

Eesti teatriliidu liige aastast 1952.

Allikas: Õie Orav "Väino Aren". Kirjastus Ilo, 2008.